

Sygn.akt III AUa 901/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 marca 2017 r. w B.

sprawy z odwołania G. T. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy G. T. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 czerwca 2016 r. sygn. akt IV U 521/16

I. **oddala apelację,**

II. **wniosek G. T. (1) o przeliczenie emerytury na podstawie art. 110 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przekazuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. celem rozpoznania.**

Sygn. akt AUa 901/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 marca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. odmówił ubezpieczonemu G. T. (1) prawa do wszczęcia postępowania w sprawie przeliczenia emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony miał przyznaną emeryturę z tzw. powszechnego wieku emerytalnego od dnia 26.09.2006 r., a w tej sytuacji nie może się domagać ponownego jej przeliczenia po przepracowaniu okresu 30 miesięcy po jej przyznaniu

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do przeliczenia świadczenia.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 6 czerwca 2016 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 28 sierpnia 2006 r. wnioskodawca wystąpił z wnioskiem o emeryturę po osiągnięciu wieku emerytalnego. Organ rentowy przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia 26 września 2006 r. na podstawie art. 27 ustawy (decyzją z dnia 5 września 2006 r.). Po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w art. 29 ustawy (60 lat), wnioskodawca kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe przez okres ponad 30 miesięcy, zaś w dniu

7 marca 2016 r. wystąpił z wnioskiem o przeliczenie „emerytury” w związku z przepracowaniem ponad 30 miesięcy, w czasie których były odprowadzane składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Sąd pierwszej instancji wskazał, iż w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w szczególności w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13 (OSNP 2013 nr 21-12, poz. 257) przyjęto, że ubezpieczony urodzony przed dniem 31 grudnia 1948 r., który po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenie i wystąpił o emeryturę po dniu 31 grudnia 2008 r., ma prawo do jej wyliczenia na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od tego czy wcześniej złożył wnioski o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą. W uzasadnieniu uchwały wskazano m.in., że ten sposób wyliczania emerytury zaczął obowiązywać dopiero od 1 stycznia 2009 r., zaś warunek kontynuowania ubezpieczenia i wystąpienia z wnioskiem po 31 grudnia 2008 r., miał umożliwić wyliczenie emerytury w tzw. formule zdefiniowanej składki, której podstawę wymiaru stanowi suma składek składanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Ratio legis tego przepisu jest więc kontynuowanie opłacania składek, nie zaś ubieganie się o emeryturę wcześniejszą lub w niższym wieku emerytalnym. W utrwalonych poglądach judykatury przyjmuje się nadto, że emerytura w niższym i w powszechnym wieku emerytalnym to odrębne rodzaje emerytur. Sąd I instancji zwrócił uwagę, że w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r., I UK 82/06 (niepublikowany) wyrażono trafny pogląd, iż nie ma przeszkód prawnych, aby ubezpieczony pobierający emeryturę przyznaną mu w niższym wieku emerytalnym dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - art. 32 ustawy emerytalnej, domagał się przyznania emerytury przysługującej w tzw. powszechnym wieku emerytalnym na podstawie art. 27 tej ustawy, ponieważ ze względu na odmienne przesłanki nabycia prawa do obu tych świadczeń organ ubezpieczeń społecznych powinien wydać decyzje w oparciu o różne podstawy prawne przysługujących ubezpieczonemu świadczeń emerytalnych, a następnie wypłacać świadczenie wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego - art. 95 ust. 1 ustawy (także wyrok z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 120/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 257 i orzecznictwo w nim powołane).

Zdaniem Sądu Okręgowego zaprezentowane stanowisko nie znajduje jednak zastosowania do sytuacji prawnej wnioskodawcy, gdy weźmie się pod uwagę, że wystąpił on z wnioskiem o emeryturę na podstawie art. 27 ustawy (tzw. emeryturę w powszechnym wieku) już w sierpniu 2006 r. i prawo do tego świadczenia przyznano mu od dnia 26 września 2006 r., a więc nie został spełniony warunek zawarty w art. 55 ustawy, kreujący wyjątek od zasady ustalania ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. emerytury w wysokości wynikającej z dotychczasowych („starych”) zasad (art. 27 w związku z art. 53 tej ustawy). Ubezpieczonym, urodzonym przed wymienioną datą (1 stycznia 1949 r.), przysługuje prawo do obliczenia emerytury według nowych zasad, jeżeli wysokość emerytury obliczonej na podstawie art. 26 w związku z art. 55 okaże się wyższa od ustalonej według dotychczasowych zasad, pod warunkiem kontynuowania ubezpieczenia emerytalnego po osiągnięciu 60/65 lat życia (po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego) i wystąpienia z wnioskiem o przyznanie emerytury na podstawie art. 27 ustawy (po raz pierwszy) po dniu 31 grudnia 2008 r.

Dodatkowo art. 55 ustawy wyraźnie uzależnia stosowanie zasad obliczania świadczenia w nim wskazanych od wystąpienia przez ubezpieczonego z wnioskiem o przyznanie emerytury na podstawie art. 27 ustawy po dniu 31 grudnia 2008 r. po raz pierwszy, a stanowiąc regulację szczególną, wymaga wykładni ścisłej. Innymi słowy, z możliwości obliczenia wysokości emerytury, na podstawie art. 55 ustawy, nie mogą korzystać ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., także kontynuujący ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w art. 27 ustawy wieku emerytalnego, którym przyznane zostały emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (art. 27 ustawy) przed końcem 2008 r. w wysokościach obliczonych według dotychczasowych zasad. Powyższy pogląd znajduje potwierdzenie w tezie orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2015 r., II UK 217/14.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie wywiódł G. T. (1). We wniesionej apelacji zaskarżył wyrok w całości i zarzucił błędną interpretację art. 26 w zw. z art. 55 oraz art. 53 ust. 3 i 4 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, co w efekcie doprowadziło do odmowy obliczenia emerytury wg. wskazanych w tym przepisie zasad.

Wskazując na powyższy zarzut, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i przyznanie wnioskodawcy emerytury na podstawie wyżej wskazanych przepisów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie jest zasadna.

Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował przepisy prawa materialnego, tj. przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 887). Sąd Apelacyjny wskazane ustalenia faktyczne aprobuje i przyjmuje za własne, w konsekwencji czego nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego powtarzania (wyroki Sądu Najwyższego z 27.03.2012 r., III UK 75/11, LEX nr 1213419; z 14.05.2010 r., II CSK 545/09, Lex nr 602684; z 27.04.2010 r., II PK 312/09, Lex nr 602700; z 20.01.2010 r. II PK 178/09, LEX nr 577829 z 08.10.1998 r., II CKN 923/97, OSNC 1999 nr 3, poz. 60). Sąd Apelacyjny podziela również wnioski Sądu Okręgowego, co do oceny prawidłowości zaskarżonej decyzji.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Postępowanie sądowe zmierza do kontroli prawidłowości lub zasadności zaskarżonej decyzji, a w związku z tym wykluczone jest rozstrzyganie przez sąd, niejako w zastępstwie organu rentowego, żądań zgłaszanych w toku postępowania odwoławczego, które nie były przedmiotem zaskarżonej decyzji (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, Lex nr 1215286, wyrok Sądu Najwyższego z 9 września 2010 r., II UK 84/10, lex nr 661518). W niniejszej sprawie zakres i przedmiot postępowania sądowego wyznaczała decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia z 21 marca 2016 r., którą odmówiono G. T. (1) prawa do wszczęcia postępowania w sprawie przeliczenia emerytury.

Istotne okoliczności sprawy sprowadzają się do stwierdzenia, że G. T. (1) od dnia 1 stycznia 1998 r. r. miał ustalone prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. W dniu 28 sierpnia 2006 r. wnioskodawca wystąpił z wnioskiem o emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego tj. 65 lat życia. Decyzją z dnia 5 września 2006 r. organ rentowy na podstawie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 26 września 2006 r. Po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego i przyznaniu mu z tego tytułu emerytury, wnioskodawca kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe przez okres ponad 30 miesięcy. W dniu 7 marca 2016 r. wnioskodawca wystąpił z wnioskiem o przeliczenie „emerytury” w związku z przepracowaniem ponad 30 miesięcy, w czasie których były odprowadzane składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Na wstępie rozważań podkreślić należy, że art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. z 2016 r., poz. 887) reguluje zasady obliczania wysokości emerytury jako pierwszego świadczenia oraz emerytury jako świadczenia kolejnego, ustalanego – w związku ze spełnieniem warunków do jego uzyskania – po emeryturze lub rencie z tytułu niezdolności do pracy, do których prawo zostało ustalone wcześniej, bądź po wcześniej pobieranym świadczeniu przedemerytalnym. Ta pierwsza sytuacja z reguły ma miejsce w przypadku nabycia prawa do emerytury w związku ze spełnieniem przesłanki osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez osobę uprawnioną do wcześniejszej emerytury.

Zgodnie z treścią art. 53 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, emeryturę, której podstawę wymiaru stanowi podstawa wymiaru świadczenia, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 1 i ust. 2, oblicza się od tej samej kwoty bazowej, którą ostatnio przyjęto do ustalenia podstawy wymiaru, a następnie emeryturę podwyższa się w ramach waloryzacji przypadających do dnia nabycia uprawnień do emerytury. Stosownie zaś do treści art. 53 ust. 4 tej ustawy, przepisu ust. 3 nie stosuje się, jeżeli ubezpieczony po nabyciu uprawnień do świadczenia, którego podstawę wymiaru wskazał za podstawę wymiaru emerytury, podlegał co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Zarówno zasada ustanowiona w art. 53 ust. 3 cytowanej ustawy, jak i jego wyjątek określony w ust. 4 tego przepisu dotyczy obliczania tzw. części socjalnej (art. 58 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) emerytury z tytułu osiągnięcia wieku powszechnego, kiedy ubezpieczony miał wcześniej ustalone prawo do renty lub emerytury (wcześniejszej lub w obniżonym wieku). Co do zasady więc do części socjalnej emerytury przyjmuje się kwotę bazową, która służyła do obliczenia uprzedniej renty lub emerytury. Powyższe oznacza, że przepis art. 53 ust. 4 może być stosowany w związku z nabywaniem kolejnego uprawnienia do świadczenia, a nie może stanowić samoistnej podstawy do przeliczenia świadczenia. W tym kontekście warto odnieść się do uchwały Sądu Najwyższego z 10 września 2009 r. (I UZP 6/09, OSNP 2010, Nr 5-6, poz. 72), w której wyrażono stanowisko, że kwotę bazową obowiązującą w dacie złożenia wniosku o emeryturę przez osobę mającą ustalone prawo do wcześniejszej emerytury, która podlegała co najmniej trzydziści miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom: emerytalnemu i rentowym, uwzględnia się tylko do obliczenia części socjalnej później ustalonej emerytury. Jednocześnie stwierdzono, że art. 53 i 110 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dotyczą niezależnych kwestii i nie pozostają one względem siebie w żadnej relacji. O ile bowiem art. 110 dotyczy przeliczenia świadczenia już ustalonego, o tyle jej art. 53 odnosi się do ustalenia po raz pierwszy prawa do emerytury, które może być ustalane w okolicznościach wcześniejszego ustalenia prawa do innego świadczenia.

W realiach niniejszej sprawy G. T. (1) domaga się przeliczenia kwoty bazowej w związku z podleganiem co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym po nabyciu prawa do emerytury w wieku powszechnym. Zarówno organ rentowy jak i Sąd Okręgowy trafnie uznały, że żądanie to nie może zostać uwzględnione. Jak wskazano powyżej przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie przewidują możliwości przeliczenia tego samego świadczenia na zasadach określonych w art. 53 ust. 4 ustawy emerytalnej. Podkreślić należy, że przeliczenie określone w art. 53 ust. 4 w związku z art. 53 ust. 3 ustawy emerytalnej ma charakter jednorazowy. Dotyczy tylko sytuacji, gdy ubezpieczony po nabyciu prawa do renty lub emerytury (wcześniejszej lub w obniżonym wieku), której podstawę wymiaru wskazał jako podstawę wymiaru emerytury z tytułu osiągnięcia wieku powszechnego podlegał przez co najmniej 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Nie dotyczy to odwołującego, który 30 –miesięczny staż podlegania ubezpieczeniom społecznym po nabyciu prawa do wcześniejszej emerytury osiągnął dopiero po przyznaniu mu prawa do emerytury w wieku powszechnym. Wbrew twierdzeniom apelacji przepis art. 53 ust. 3 i 4 ustawy emerytalnej w żaden sposób nie mógł znaleźć zastosowania do przeliczenia nabytej przez wnioskodawcę emerytury w wieku powszechnym. Z tych też przyczyn podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 53 ust. 3 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie zasługiwał na uwzględnienie. Zaznaczyć należy, że powyższy przepis nie miał również zastosowania do odwołującego w dacie przyznania mu prawa do emerytury w wieku powszechnym tj. od 26 września 2006 r. W tamtym okresie bowiem G. T. (1) nie posiadał wymaganych 30 miesięcy podlegania ubezpieczeniom społecznym w okresie od 1 stycznia 1998 r. (data nabycia prawa do wcześniejszej emerytury) do 28 sierpnia 2006 r. (data wystąpienia z wnioskiem o emeryturę z związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego). Powyższe wynika z akt sprawy Sądu Okręgowego w Olsztynie (sygn. akt IV U 2622/06), w której to sprawie wyrokiem z dnia 23 października 2006 r. oddalono odwołanie G. T. (1) od decyzji dotyczącej wysokości emerytury. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 8 lutego 2007 r. (sygn. akt III AUa 1400/06) oddalił apelację ubezpieczonego od tego wyroku. Z uzasadnienia wyroku wynika wprost, że przepis art. 53 ust. 3 i 4 ustawy emerytalnej nie miał wówczas zastosowania do ubezpieczonego, bowiem w dacie przyznania mu prawa do emerytury w wieku powszechnym nie podlegał on przez co najmniej 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu. Nie sposób zatem zgodzić się ze skarżącym, że w przedmiotowym uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku znalazł się pogląd (sformułowanie) sugerujące możliwość wyliczenia na nowo emerytury wnioskodawcy po podleganiu ubezpieczeniu społecznemu przez co najmniej 30 miesięcy po nabyciu prawa do powszechnej emerytury. Treść tego uzasadnienia wskazuje jedynie, iż w tamtej sytuacji prawnej w stosunku do G. T. (1) nie mógł być zastosowany przepis art. 53 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z racji tego, iż wnioskodawca nie podlegał co najmniej 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu. Zatem wbrew twierdzeniom apelacji przedstawiona przez Sąd Apelacyjny interpretacja tego przepisu w żaden sposób nie wskazywała na możliwość przeliczenia emerytury wnioskodawcy uzyskanej w wieku powszechnym, po wykazaniu 30 miesięcy podlegania ubezpieczeniu po dacie jej uzyskania.

Wskazać również należy, iż na gruncie niniejszej sprawy nie miał zastosowania art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z treścią tego przepisu, ubezpieczonemu spełniającemu warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po dniu 31 grudnia 2008 r., może być obliczona emerytura na podstawie art. 26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53. Podkreślić należy, że Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 9 lutego 2017 r., III UK 76/16, Legalis nr 1576685, oraz z dnia 31 stycznia 2017 r. II UK 652/15, Legalis nr 1569081 stwierdził, że ubezpieczony, który po ukończeniu przed dniem 1 stycznia 2008 r. powszechnego wieku emerytalnego z art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 748 ze zm.) kontynuował ubezpieczenie emerytalne z równoczesnym pobieraniem emerytury ustalonej na podstawie tego przepisu (art. 27), nie jest uprawniony do jej obliczenia na zasadach określonych w art. 55 tej ustawy, ponieważ korzystał już z emerytury „powszechnej” obliczonej zgodnie z art. 53, przeto nie był uprawniony do jej „ponownego” przyznania po dniu 31 grudnia 2008 r. oraz obliczenia na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy emerytalnej. Mając na względzie zaprezentowaną przez Sąd Najwyższy wykładnię art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stwierdzić należy, iż G. T. (2) nie spełnia warunków do ponownego przeliczenia emerytury na podstawie tego przepisu, gdyż po ukończeniu zwykłego wieku emerytalnego określonego w art. 27 ustawy emerytalnej przed dniem 1 stycznia 2008 r. kontynuował ubezpieczenie emerytalne, równocześnie realizując prawo do przyznanej mu na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej emerytury w wieku powszechnym.

Końcowo zauważyć należy, że w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2008 r., sygn. akt I UZP 1/08 (OSNP rok 2008, nr 23-24, poz. 353) dopuszczono możliwość przeliczenia wysokości emerytury zarówno w części socjalnej, jak i części stażowej, po okresie podlegania przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu, ale tylko w przypadku przeliczenia emerytury na podstawie art. 110 ustawy emerytalnej, który w niniejszej sprawie nie stanowi podstawy wniosku o przeliczenie emerytury wnioskodawcy. Stąd złożony w toku postępowania przez G. T. (1) wniosek o przeliczenie emerytury na podstawie art. 110 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, Sąd Apelacyjny przekazał do rozpoznania organowi rentowemu, jako nowe żądanie, na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. Z treści tego przepisu wynika reguła, zgodnie z którą niedopuszczalne jest dochodzenie przed sądem żądania, które nie było rozpoznane przez organ rentowy. W związku z tym żądanie, które nie było przedmiotem decyzji organu rentowego, a zostało zgłoszone w odwołaniu lub w toku postępowania przed sądem, zostanie przekazane przez sąd do rozpoznania organowi rentowemu (wyrok SN z dnia 25 maja 1999 r., II UKN 622/98, OSNP 2000, nr 15, poz. 591).

Reasumując powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny nie podziela zasadności podniesionych zarzutów, uznając zaskarżony wyrok za zgodny z prawem.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.